

VERSLAG VAN DE VERGADERING VAN DE AUDIT- EN REKENINGENCOMMISSIE

3 februari 2020 om 19.00 uur in de Tuinkamer

Aanwezig:

De leden van de Audit- en rekeningencommissie:

De heren C. Bakker en H.P. Blok, de dames A.A.S. den Daas en F.F. van Drooge, de heren M. Eerenberg, R.M. Goedhart en G.J. Postma, mevrouw M.H.A. Remmers en de heren R. Ruijter en M.F. Vogel (voorzitter)

Verder aanwezig:

de heer A. Booij, Publieke Sector Accountants
de heer D. Emmer, gemeentesecretaris
de heer M. van Oosterom, concerncontroller
de heer A. Sallehart, Publieke Sector Accountants
de heer B.J. Smeulders, secretaris Audit- en rekeningencommissie
mevrouw K.J. Walters, wethouder Financiën

1. Opening en vaststellen agenda (6.55)

De voorzitter opent de vergadering en heet allen welkom.

De agenda wordt ongewijzigd vastgesteld.

2. Mededelingen

Er zijn geen mededelingen.

3. Verslag en besluitenlijst Audit- en rekeningencommissie 20 januari 2020 (7.53)

Tekstueel

Pagina 2: 6^e alinea: De heer Van Oosterom heeft gevraagd of er onderscheid is tussen de verordening en de uitvoeringsregels. Vermeld in het verslag is dat expliciet is besproken dat de raad de verordening evalueert en dat men bepaalde zaken in de uitvoeringsregels in de verordening zou moeten regelen. De strekking is echter andersom: een aantal te wijzigen zaken behoeven alleen wijziging in de uitvoeringsregels en niet in de verordening.

Naar aanleiding van

Desgevraagd wordt aangegeven dat bij het jaarrekeningenproces blijkt of er zich nog geld bevindt in de 'beukennoten'.

De notulen en de besluitenlijst worden vervolgens vastgesteld.

4. Managementletter interimcontrole (10.02)

De heer Booij heeft de laatste maanden van 2019 de interimcontrole uitgevoerd en de bevindingen zijn gerapporteerd aan het college, het management en de directie. Het college heeft een reactie gegeven op de managementletter.

De managementletter bevat drie bij elkaar horende hoofdstukken qua prioriteitsstelling. Hoofdstuk 2 gaat over observaties en adviezen wat betreft interne beheersing, vooral gericht op de middellange termijn teneinde het college te helpen om over het verslagjaar 2021 de collegeverantwoording rechtmatigheid af te kunnen geven. De accountant geeft dan impliciet een rechtmatigheidsoordeel door te verklaren dat de verantwoording die het college vanaf dat jaar zelf in de jaarrekening over rechtmatigheid opneemt getrouw is.

Hoofdstuk 3 bevat adviezen ten aanzien van financiële processen en het is aan het college en het management om die op te pakken. De accountant kan er prima mee leven als een of meerdere aanbevelingen niet worden opgepakt.

Hoofdstuk 4 bevat punten die belangrijk zijn bij het opstellen en controleren van de jaarrekening en die moeten wat hem betreft wel opgepakt worden.

Interne beheersing (hoofdstuk 2)

Organisatieonderdelen worstelen nog steeds met de 'three lines of defense'. De hoop is dat de eerste en tweede lijn heel veel oppakken en doen. Het VIC-team, de derde lijn, vangt heel veel zaken af, wat fijn is voor de accountant. Als de uitkomsten goed zijn is het in mindere mate van belang hoe die tot stand zijn gekomen. Belangrijk is dat de eerste en tweede lijn zich steeds meer dingen eigen maken, waardoor de rol en werkzaamheden van het VIC-team veranderen. Nu blijkt dat op basis van steekproeven achteraf dat er geen dingen fout zijn gegaan. Het VIC-team moet eigenlijk in de rol komen om beheersmaatregelen te testen. Daardoor wordt de kracht van de organisatie steeds groter.

Een aantal bevindingen is met name neergeschreven om het college te helpen in 2021 de rechtmatigheidsverantwoording af te geven. Rechtmatigheid gaat ook over balansmutaties. Het is goed om via een goed sluitend interne controleplan die 'reis' met elkaar aan te gaan. Daarover wordt de komende maanden veelvuldig gesproken om te zorgen dat gelijk de goede dingen worden gedaan.

Vorig jaar is gezegd vooral gegevensgericht tot een zekerheid te komen bij de jaarrekening, omdat onder andere de IT-omgeving nog niet voldoende ondersteunend was om op geautomatiseerde controls te kunnen steunen. Daarnaar zijn het afgelopen jaar onderzoeken uitgevoerd. Vanaf 2020 zou het mogelijk moeten zijn om daarmee wat te kunnen.

Ook is onderzoek uitgevoerd naar het financiële/betaalpakket en daarbij waren er weinig bevindingen. De bevindingen die er wel waren zijn opgepakt. Dat betekent dat er vanaf 2020 een andersoortige controle kan zijn zonder uitvoerige steekproeven.

Hoofdstuk 3

Dit hoofdstuk bevat opmerkingen over financiële processen en adviezen en aanbevelingen vooral gericht op de inrichting daarvan. De gemeente loopt daarop geen grote risico's als het gaat om het niet getrouw of rechtmatig verantwoorden van baten en lasten.

Processen met risico's betreffen inkoop en aanbesteding. Er zijn najleffecten die nog naar 2019 doorrekening behoeven. Gehoopt wordt dat er geen nieuwe rechtmatigheidsfouten naar voren komen. Vastgoedoriëntatie zou iets kunnen betekenen voor de waardering van het vastgoed. Bij een besluit om veel vastgoed af te stoten moet men goed naar de waarde in de administratie kijken. Bij een verschil tussen de verkoopwaarde en boekwaarde op de balans moet men op grond van het BBV afwaarderen, wat extra lasten in de jaarrekening betekent. Als het andersom is mag men niet opwaarderen, maar realiseert men bij verkoop boekwinst. De raad beslist wat daarmee gebeurt.

Een andere ontwikkeling is de spaarvoorziening riolering, een belangrijke post in de jaarrekening, waarover volgens hem het college dit jaar echt stelling gaat nemen en die gaat verwerken. De heer Van Oosterom is gevraagd het memo daarover te actualiseren en de mening van de raad te verkondigen. De accountant gaat er dan iets van vinden.

Hoofdstuk 4

Het belangrijkste aspect betreft de waardering van de grondposities. De grondpositie is echter niet echt spannend. Anna's Hoeve is een groot project, maar is vergevorderd, zodat er geen grote risico's meer zijn. Egelshoek is niet dusdanig groot dat de risico's groot zijn. De risico's die er zijn, zijn bekend, zijn geactualiseerd en gewaardeerd en leiden tot een juiste verwerking in de jaarrekening.

Als panden niet worden afgestoten moet bij de onderhoudsvoorziening gekeken worden of een extra bedrag op te nemen is.

Crailo betreft geen echte grondpositie, maar is een soort deelneming. Hilversum is risicodragers in de ontwikkeling van die grondpositie en heeft daarin een aandelenkapitaal. Als in de GEM grote risico's worden gelopen zou bijstorting mogelijk zijn. De accountant kijkt vooral of dat aan de orde is.

Vragen van de commissieleden

De heer Eerenberg informeert naar de reactie van het college en ziet op bladzijde 13 dat er risico's zijn omdat de afgever van de Wabo-vergunningen ook behandelaar is. Daarover maakt hij zich ernstige zorgen.

De Treasurycommissie wordt ingesteld vanwege aankomende investeringsprojecten, wat hij ondersteunt, ook vanwege het komende sleutelgebied.

Hij benadrukt vastgoedbeheer op orde te krijgen.

Bladzijde 19 vermeldt een schatting te doen van Wmo en jeugdzorg, waarbij het advies is een trendanalyse op dat niveau aan te bieden en daaraan schattingen te koppelen. Die suggestie vindt hij goed.

Mevrouw Van Drooge begrijpt dat de gemeente achteraf betaalt na prestatielevering. Zij stelt vast dat de accountant van oordeel is dat het soms qua documentatie beter is om betaling naar voren te trekken, waardoor men beter de risico-inschatting kan beoordelen.

De heer Sallehart antwoordt dat het nogal schort aan bewijsvoering wat veel tijd en energie kost. Nu is er geen beleid rondom welke prestatieleveringen spannender zijn dan andere, zodat elke levering superspannend is. Geadviseerd wordt een analyse te maken over risico's van betalen voor iets wat niet is geleverd is. Prestatie-inspanningen kan men richten op alleen spannende prestatieleveringen. Voor de overige leveringen accepteert men onderbouwd en gemotiveerd een risico. Over het moment van betalen is er geen bezinning.

Mevrouw Van Drooge snapt de spaarvoorziening riolering nog niet helemaal. Het gaat ook om watermanagement en zij vraagt of daarnaar al is gekeken.

De heer Sallehart heeft dat nog niet. Er is ooit een systematiek gekozen die moeilijk is uit te leggen. Die is aan de BBV voorgelegd, maar die heeft daarop nog geen antwoord op gegeven.

De heer Postma wijst erop dat de rechtmatigheidsvaststelling door de gemeente zelf al op 1 januari 2021 start en vraagt welke werkprocessen nog borging behoeven in de eerste lijn.

Hij meent in de vorige begroting te hebben gelezen dat de IT-omgeving gaat veranderen. Controles kunnen daarbij meegenomen worden, mogelijk in de nieuwe omgevingen.

Ten slotte vraagt hij of de accountant de door de raad gedefinieerde uitgangspunten voor omgang met vastgoed ter harte neemt en toetst of conform daarmee gehandeld is.

De heer Sallehart antwoordt dat in het normenkader staat welke uitgangspunten de accountant in zijn controle mee moet nemen. Als zaken niet in het normenkader zitten toetst de accountant er niet op.

De heer Van Oosterom licht toe dat het om spelregels gaat die in de gemeentelijke bedrijfsvoering zijn geïncorporeerd.

De heer Blok vraagt waarom verduistering niet op pagina 2 is genoemd naast fraude en fouten en welk effect die verduistering op de jaarstukken kan hebben.

Verder informeert hij naar het sociaal domein, het effect van de verkoop van vastgoed in 2020 en de impact op de waardering.

Vervolgens vraagt hij of de te actualiseren algemene controle van AGP 2016 in februari 2020 zal lukken. Eigenaren functioneren nog niet voldoende in samenwerking met de controller en hij vraagt op welke termijn dat wel zal lukken.

De follow up van alle controlebevindingen moet worden gemonitord en gerapporteerd door het college aan de Audit- en rekeningencommissie, wat hij een goed idee vindt. Hij vraagt het college of dat zal lukken.

Voorts wil hij weten hoe fraude kan worden voorkomen. Het gaat om de drijfveren prikkel en druk, gelegenheid en rationalisatie. De conclusie is dat er geen groot risico is en hij vraagt hoe men daar achter komt.

Er komt een Treasurycommissie waar hij een voorstander van is.

Het college werkt aan een inkoopsubsidieregister en hij vraagt wanneer dat compleet is.

De effecten van herwaardering van vastgoed kunnen negatief zijn en hij vraagt of het om grote bedragen gaat.

De heer Sallehart verduidelijkt dat verduistering een vorm van fraude is. De accountant is geen fraudeonderzoeker en die jaagt niet actief op fraude. Wel moet de accountant kijken in welke omgeving wordt gecontroleerd: komt fraude makkelijk voor in de te controleren omgeving, zijn er regels geïmplementeerd en wordt er strak geacteerd op fraude? Bij een verhoogd risico rapporteert de accountant. De fraudedriehoek betreft gelegenheid, rationalisatie en druk. Rationalisatie kan zijn dat iemand die weinig verdient fraudeert bij een baas die heel veel inkomen heeft. De accountant vraagt aan het college wat het zelf aan fraude doet. Dan laat het college zien wanneer de laatste fraudebijeenkomst is geweest en hoe met fraude is omgegaan.

De heer Van Oosterom vult aan dat vorig jaar een frauderisicoanalyseonderzoek is uitgevoerd. Bezien is welke processen kwetsbare handelingen bevatten waarbij fraude sneller voor zal komen. Frauderisico wordt geprobeerd mee te nemen in de algehele risicoanalyse. Van die onderzoeken neemt de accountant kennis.

De heer Booij heeft de effecten van vastgoed nog niet inzichtelijk, omdat eerst de resultaten van het voorwerk van de organisatie bekend moeten zijn. Dat wordt bekend bij de start van de controle van de jaarrekening.

De heer Goedhart sluit zich aan bij de vraag over het behalen van de rechtmatigheidsverantwoording door het college in 2021 en vraagt de accountant extra op moet letten bij de eigen rechtmatigheidsverantwoording door het college.

De heer Booij antwoordt dat accountants in 2004 voor het eerst een uitspraak over rechtmatigheid deden bij de gemeentelijke jaarrekening. Toen zag men in 80/90% van de gevallen een verklaring van geen oordeel, omdat gemeenten in 2005 niet klaar waren om iets over rechtmatigheid te vertellen aan de accountant. Het kan niet zo zijn dat er in 2022 gemeenten zijn die niet in staat zijn om een rechtmatigheidsverantwoording op te stellen. Gemeenten hebben daaraan best wel veel gedaan, maar dat is nog niet genoeg voor de meeste gemeenten om die rechtmatigheidsverantwoording op te stellen. Gemeenten moeten dus goed inzichtelijk hebben wat zij moeten doen, zodat ze in 2022 over 2021 in staat zijn om die rechtmatigheidsverantwoording af te leggen.

Mevrouw Remmers is het niet helder of de gemeente Hilversum wat dat betreft op koers is.

De heer Booij vindt dat de gemeente Hilversum heel goed op weg is. Nu maakt de accountant al zoveel mogelijk gebruik van het intern voorbereide werk.

De heer Sallehart voegt toe dat de gemeente zich nog niet op het te bewandelen pad bevindt en meer naar de eerste, tweede en derde lijn toe moet, waarbij de VIC meer achteraf moet doen.

De heer Van Oosterom nuanceert dat het college afgelopen jaar in de jaarrekening een verklaring in het verslag in plaats van de jaarrekening heeft afgegeven. Dat was eigenlijk al een rechtmatigheids- en getrouwheidsverklaring. Die oefening heeft de accountant bewust nog niet beoordeeld, omdat het geen onderdeel van de controle is. Zichzelf in control verklaren kan Hilversum nog niet, omdat bewustwording van de kwaliteit van processen in eerste en tweede lijn nog veel aandacht verdient.

Mevrouw Remmers herinnert aan de met parkeerservice te maken afspraak waarop de Audit- en rekeningencommissie heeft gehamerd, wat nog niet is gebeurd. Daarom heeft zij niet zoveel vertrouwen in het monitoren van afspraken in het algemeen.

Meer hoort zij graag wat er kleeft aan de overschrijding van de Egelshoek.

Verder wil zij meer horen over de wijziging van de BBZ en vraagt zij of er meer met IT moet gebeuren, vanwege het grotere risico op hacken. De reactie van het college mag van haar concreter en minder algemeen zijn.

De heer Booij antwoordt dat vorig jaar een voorziening van € 1,8 miljoen is getroffen voor de verwachte saneringskosten van de Egelshoek, welke verplichting destijds in de jaarrekening is verwerkt. Hem is recent meegedeeld dat de saneringskosten circa € 250.000,- zijn tegengevallen en dat is niet meegenomen bij het bepalen van de voorziening. Dat betekent dat de voorziening in de Jaarrekening 2018 in de Jaarrekening 2019 mutering behoeft om alle gemaakte kosten uit de voorziening te kunnen dekken.

De heer Van Oosterom vult aan dat actualisatie van een grondexploitatie altijd na balansdatum plaatsvindt, waarbij die correctie wordt meegenomen in de jaarrekening.

Beantwoording college

Wethouder Walters gaat naar aanleiding van de opmerking over de Wabo-vergunningen en de bouwsom daarnaar kijken bij de beleidsevaluatie van de Wabo.

De drie leden tellende Treasurycommissie inclusief een extern lid draait momenteel, wat inmiddels heeft geleid tot een iets andere analyse.

Er zijn wat betreft Wmo en Jeugd steeds meer cijfers en gegevens beschikbaar. Er wordt goed gekeken wat er gebeurt en zelf maakt zij een vergelijking tussen Hilversum en andere G40-gemeenten. Die informatie helpt om een betere prognose te maken van nog steeds stijgende kosten.

Recent is een beoordeling gedaan op de controls in het financiële systeem. Het college werkt aan aanbesteding van diverse (financiële) systemen.

De heer Van Oosterom vult aan dat bij één aanbesteding de partij die de audit heeft gedaan is gevraagd om mee te kijken bij het bestek.

Wethouder Walters vervolgt dat een strategisch informatiebeleid zal worden vastgesteld en zij bezig is met het invoeren van de 'baseline informatiebeveiliging overheid', de nieuwe richtlijn. Daarbij behoeven dingen aanscherping en verantwoording door het management dat zaken goed zijn ingericht.

De heer Van Oosterom voegt toe dat om meer trends te kunnen zien de behoefte bestaat om eerder data te mogen gebruiken, waarbij de privacywetgeving soms in de weg zit. Daarbij worden de grenzen opgezocht van wat kan. Schattingen worden steeds nauwkeuriger, waarbij er eerder beeld is over afwijkingen op Wmo of jeugd. De vraag is dan in hoeverre dat meerjarig en structureel in de begroting wordt verwerkt.

Mevrouw Van Drooge heeft liever meer data, maar meent dat met meer benchmarken ook meer te doen is, zodat men niet per se op individueel niveau alle contracten hoeft te kennen.

De heer Van Oosterom beaamt dat, maar om een goede trendanalyse te kunnen maken is meer informatie nodig over voorgaande jaren. Er waren wijzigingen in de wet die tot verstoring hebben geleid, waardoor

veel gelijkmatige informatie over de jaren ontbreekt. De regio en de interne organisatie worstelen daarmee.

Mevrouw Van Drooge wil weten waar prioritering precies vandaan komt.

De heer Van Oosterom antwoordt dat de punten de bevindingen van het VIC-auditteam betreffen en die krijgen in afstemming met de lijn vorm en inhoud. De interne managementletter gaat nog niet naar college en raad. Vastleggen in systemen niet altijd mogelijk.

Mevrouw Van Drooge ziet inkoop en aanbesteding niet in het prioriteitenkader terug.

Wethouder Walters verklaart dat bij inkoop vooral fouten uit het verleden spelen en er nu geen zorgen over de huidige inkoop zijn.

De heer Van Oosterom voegt toe dat inkoop altijd een groot aandachtspunt is. Fouten in het verleden werken nog door. Een nieuw pakket in de financiële administratie gieten is qua workload niet te doen en ook is de gemeente soms afhankelijk wat meerdere gemeenten tegelijkertijd doen. Het college maakt dan de afweging om een onrechtmatigheid langer te laten doorlopen. Dat bedrag komt in de jaarrekening tot uitdrukking. Op dit moment zijn op basis van een uitgebreide steekproef geen nieuwe onrechtmatigheden aangetoond.

Mevrouw Van Drooge weet dat in jeugdzorg en jeugdhulp partijen hebben aangegeven een liquiditeitsrisico te lopen als Hilversum volhardt in het achteraf betalen voor geleverde prestaties. Wellicht is er ruimte om iets minder rigide naar de afhandeling van de prestatielevering te kijken.

De voorzitter is benieuwd hoe het college naar het jaar 2021 kijkt.

De heer Van Oosterom antwoordt dat het algemeen controleplan van 2016 tot en met 2019 loopt, toen de eerste stappen zijn gezet om te komen tot een in control-statement. Nu is de actualisatie voor 2020 en verder in de maak. Met name de derde lijn heeft volwassenheid opgepakt. Samenwerking tussen de eerste en tweede lijn liep nog niet volledig naar wens. Begin eerste kwartaal van 2020 worden startgesprekken georganiseerd om in de eerste en tweede lijn alle procesactualisaties en verbeterpunten door te voeren. In het tweede kwartaal volgt een assessment over in control-momenten. De VIC bepaalt daarna welke controleaanpak over het eerste halfjaar wordt gekozen. Er wordt dus veel actiever met de eerste en tweede lijn geacteerd om stappen in 2021 te kunnen zetten.

Mevrouw Remmers wil bij de volgende vergadering hierover een update krijgen. Wethouder Walters zegt dat toe.

Wethouder Walters weet niet wanneer het inkomende subsidieregister af is en laat dat de volgende keer weten. Ook laat zij dan weten welke impact de wijziging van de BBZ voor impact op de BUIG heeft.

5. Rondvraag en sluiting (1.06.25)

De heer Van Oosterom merkt op dat niet in de Gemeentewet staat dat het college bij de begroting 213a-onderzoeken moet aankondigen. Wel staat dat in de interne verordening uit 2013. Dat is sinds jaar en dag niet meer het geval, en dat gebeurt nu in het afstemmingsoverleg. De interne verordening behoeft actualisering.

In de Gemeentewet staat wel dat het college verslag bij de jaarrekening doet over artikel 213-onderzoeken, waarbij artikel 213a meeloopt, in de zin dat het meedeelt welke onderzoeken zijn uitgevoerd en wat de bevindingen daarvan zijn. Het is geen verplicht onderdeel van de jaarrekening, maar wel een streven. Alles wat het college aangaat wordt niet opgenomen in het normenkader, zodat de accountant er geen consequenties aan verbindt voor de verklaring. Hij geeft een presentatie over het normenkader in november 2020.

Mevrouw Remmers vraagt of vanuit de accountant een advies te verwachten is over inbesteding van het doelgroepenvervoer.

Wethouder Walters kondigt een stuk voor de commissie aan over in- en aanbesteding.

Vervolgens sluit de voorzitter de vergadering om 19.59 uur.

Aldus vastgesteld in de vergadering van de Audit- en rekeningencommissie van 3 februari 2020.

De griffier,

De voorzitter

B.J. Smeulders

M.F. Vogel